

Debat a bat

d

**Protocol tècnic de
funcionament de les
unitats de valoració
forense integral (UVFI)**

Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia
**Centre d'Estudis Jurídics
i Formació Especialitzada**

**Observatori Català
de la Justícia en
Violència Masclista**

Avís legal

Els continguts d'aquest document estan subjectes a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 4.0 Espanya de Creative Commons, el text complet de la qual es troba disponible a

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/legalcode.es>

Així, doncs, se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sempre que se citi l'autor del text i la font (Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia. Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada), tal com consta en la citació recomanada inclosa a cada article. No se'n poden fer usos comercials ni obres derivades.

Resum en català:

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.ca>

El Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada ha editat aquest document respectant el text original dels autors.

Les idees i opinions expressades en el document són de responsabilitat exclusiva dels autors, i no s'identifiquen necessàriament amb les del Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada.

Data d'elaboració del document: **desembre del 2019**

Primera edició: **desembre del 2019**

El procés d'elaboració d'aquest protocol i la seva publicació han estat possibles gràcies al suport i contribució dels fons:

**Acord per a la Formació
Continua de les Administracions
Públiques (AFEDAP)**

Índex

Pròleg	7
1. Introducció	9
2. Antecedents i justificació	11
3. Marc legal.....	15
4. Participants i metodologia.....	17
5. Intervenció en les unitats de valoració forense integral (UVFI)	19
6. Procés de validació	31
7. Conclusions	33
8. Referències bibliogràfiques.....	35
9. Equip de treball.....	37

Pròleg

Benvolgudes i benvolguts,

Des dels seus inicis, el Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, que actualment tinc l'honor de dirigir, s'ha orientat a l'acompanyament de les professionals del Departament de Justícia en el desenvolupament de les seves funcions i competències, per mitjà del foment de l'aprenentatge, la generació de coneixement i la recerca. Tot, amb l'objectiu que l'organització i les persones que hi treballem estiguem preparats per assumir i donar resposta als nous reptes propis de l'àmbit.

L'Observatori Català de la Justícia en Violència Masclista (OCJVM, en endavant) va néixer el març de 2018, com a òrgan col·legiat adscrit al Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada (CEJFE, en endavant), i es creà per complementar aquesta vocació de millora del servei públic, en aquest cas focalitzant-se en l'anàlisi polièdrica, i des de l'àmbit de la Justícia, del fenomen de la violència masclista.

Doncs bé, com a fruit d'aquesta vocació de millora contínua i de col·laboració d'aquestes dues institucions amb el Departament de Justícia, aquest últim ens sol·licità suport per a l'elaboració d'un protocol tècnic que tingués com a objectiu definir el funcionament tècnic de les Unitats de Valoració Forense Integral (UVFI).

Per part de l'OCJVM, i amb l'objectiu de promoure la comunicació i l'intercanvi entre els diferents operadors i els organismes i institucions implicats en aquesta matèria, es va dissenyar i planificar l'espai de treball col·laboratiu que havia de donar resposta a aquest encàrrec i es va considerar, de manera consensuada amb les persones coordinadores del Departament de Justícia, que el format metodològic que podia contribuir a l'equip de professionals designades a assolir l'encàrrec, de manera eficient, era el format Debat a bat. Aquesta metodologia de treball configura un espai de treball en el qual, a partir d'una necessitat d'innovació o millora detectada per l'organització, un grup de professionals elaboren una proposta que eleven a la unitat directiva que ha expressat la necessitat. Es fonamenta en l'experiència i els coneixements de les professionals que integren el grup de treball, les quals se centren a cercar solucions a reptes nous.

Així doncs, en l'elaboració d'aquest protocol s'ha comptat amb la participació de diverses professionals designades pel Departament de Justícia, procedents de l'Institut de Medicina Legal i Ciències Forenses de Catalunya (IMLCFC) i de l'Equip d'Assessorament Tècnic en l'Àmbit de Família (EATAF), ambdós pertanyents a la Secretaria de Relacions amb l'Administració de Justícia i, de l'Àrea de Reparació i Atenció a la Víctima i de l'Equip d'Assessorament Tècnic Penal (EATP), ambdós de la Secretaria de Mesures Penals, Reinserció i Atenció a la Víctima. Alhora, s'ha comptat amb un grup de validació, conformat per les coordinadores designades pel Departament i per una metgessa

forense i el cap del Servei de Clínica de l'IMLCFC. Aquest grup ha fet una devolució dels elements clau dels treballs a dos membres de la judicatura que havien participat en un grup de treball previ coordinat pel CEJFE i que, alhora, eren coautors d'un dels documents de referència que ha tingut el grup de treball. També, han comptat amb un facilitador expert de l'àmbit universitari i un catedràtic expert en violència masclista. Totes les professionals han estat coordinades per dues caps d'unitat del CEJFE.

A totes elles els vull fer arribar el meu sincer agraïment ja que han aconseguit que, de manera integrada, i amb un repte comú, s'apleguessin els esforços i el coneixement expert dels àmbits d'Administració de Justícia i d'Execució Penal, del Departament de Justícia.

Nuria Clèries i Nerín

Directora del Centre d'Estudis Jurídics i de Formació Especialitzada
Vicepresidenta de l'Observatori Català de la Justícia en Violència Masclista

Barcelona, desembre de 2019

1. Introducció

La violència de gènere, tal com s'estableix en l'exposició de motius de la Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere, no és un problema que només afecta l'àmbit privat, sinó que és la màxima expressió de la desigualtat que s'esdevé en la nostra societat. És un tipus de violència que es dirigeix vers les dones pel sol fet de ser-ho, en un marc de relacions asimètriques de poder entre homes i dones.

Per tant, aquesta violència sobre les dones es pot considerar un fenomen de naturalesa social que té múltiples vessants, així com diverses dimensions, i és, a més, un problema de primer ordre tant de salut pública com social. Alguns organismes com l'ONU (1995) ja van establir com a objectius de tipus estratègic la lluita contra la violència cap a les dones, igual que va fer l'OMS (1998) en declarar l'atenció a la violència de gènere en els serveis de salut com a tema prioritari a escala internacional.

El Consell d'Europa va classificar la violència de gènere en les categories següents:¹

- **Violència física:** inclou tot tipus d'agressions corporals.
- **Violència sexual:** comprèn qualsevol activitat sexual no consentida (veure o participar de manera forçada en pornografia, relacions sexuals obligades, tràfic de persones i explotació en la indústria del sexe, etc.).
- **Violència psicològica:** concepte ampli que admet múltiples modalitats d'agressió intel·lectual o moral.
- **Violència econòmica:** entesa com la desigualtat en l'accés als recursos compartits (negar l'accés als diners, impedir l'accés a l'educació, etc.).
- **Violència estructural:** terme íntimament relacionat amb el de la violència econòmica, però que inclou barreres invisibles i intangibles contra la realització dels drets bàsics de les persones.
- **Violència espiritual:** concepte que inclou conductes que consisteixen a obligar una altra persona a acceptar un sistema de creences culturals o religioses determinat o dirigides a erosionar o destruir les creences d'altres a través de la ridiculització o el càstig.

En el moment en què aquests assumptes de violència de gènere entren en el sistema judicial, i atesa la seva particularitat, és necessari fer un abordatge diferent del que es duria a terme en altres assumptes de delictes violents. Davant d'aquest fenomen s'ha d'adoptar una perspectiva global, és a dir, no solament hem de tenir en compte la víctima o l'investigat, sinó tots dos i també totes aquelles persones de la unitat familiar

¹ Casas i Rodríguez (2010).

que resulten afectades per la situació viscuda, principalment els nens, nenes i adolescents (d'ara endavant, NNA).

Abans de l'entrada en vigor de la Llei 1/2004, els i les professionals de la medicina forense, la psicologia i el treball social ja feien avaluacions forenses per poder donar resposta a les peticions que els adreçaven els òrgans judicials, però cal dir que aquesta intervenció no es duia a terme de manera coordinada ni s'hi donava una resposta integral. Aquest fet provocava que les persones ateses estiguessin sotmeses a una sèrie d'exploracions reiterades que, consegüentment, podien ser revictimitzadores.

En els casos de violència de gènere, l'abordatge que es pretén fer des de les unitats de valoració forense integral (d'ara endavant, UVFI) té una perspectiva biopsicosocial, la qual implica la intervenció organitzada, coordinada i integral entre els i les professionals de l'Institut de Medicina Legal i Ciències Forenses de Catalunya (IMLCFC), dels equips d'assessorament tècnic penal (EATP) i, si escau, dels equips d'assessorament tècnic en l'àmbit de família (EATAF). D'aquesta manera, s'oferirà un model ecològic d'actuació, amb un aprofitament i una optimització de recursos que permetrà actuar sota el principi de la mínima intervenció necessària, a fi de garantir un funcionament i una atenció de qualitat. Gràcies a això, s'hi podrà oferir una resposta específica, especialitzada i coordinada entre els diferents professionals, que permetrà dur a terme un diagnòstic de la violència de gènere més enllà de la simple cerca de simptomatologia d'una agressió concreta.

Les UVFI oferiran un model ecològic d'actuació, amb un aprofitament i una optimització de recursos que permetrà actuar sota el principi de la mínima intervenció necessària, a fi de garantir un funcionament i una atenció de qualitat.

2. Antecedents i justificació

En compliment del que dicta la Llei 1/2004, i per donar una resposta que facilités la protecció i l'atenció integral a les víctimes de violència de gènere, l'any 2009 el Departament de Justícia va fixar com a objectiu estratègic la creació de les UVFI.

El primer pas per acomplir aquest objectiu, tal com determinava la Instrucció 2/2009, de 10 de setembre, sobre la posada en funcionament de la Unitat de Valoració Forense Integral de la Ciutat de la Justícia de Barcelona i de l'Hospitalet de Llobregat, va ser crear aquesta primera unitat, adreçada als jutjats de violència sobre la dona de Barcelona i l'Hospitalet de Llobregat (ambdós amb seu judicial a la Ciutat de la Justícia) i integrada per professionals de l'Institut de Medicina Legal de Catalunya (IMLC)² i per professionals de l'Equip d'Assessorament Tècnic Penal de Barcelona.

En la mateixa instrucció es determinava la ubicació de la Unitat en els espais tant de l'Institut de Medicina Legal de Catalunya, com en els espais de reconeixement medico-forense dels jutjats de violència sobre la dona i els espais dels equips d'assessorament tècnic penal. També s'hi establí que hi hagués una finestra única perquè hi arribessin els oficis dels òrgans judicials adreçats a la UVFI, ubicada a l'edifici de l'IMLC.

Instava també les persones responsables dels dos serveis a **elaborar un protocol de funcionament** d'aquesta unitat.

A finals de l'any 2010, es va crear la segona UVFI, adreçada al Jutjat de Violència sobre la Dona del partit judicial de Gavà, amb la mateixa composició funcional i els mateixos objectius i circuits de derivació.

La valoració fins a l'any 2018 és que aquestes UVFI s'han utilitzat en molt poques ocasions. Tot i així, s'ha continuat donant resposta als òrgans judicials des de l'Institut de Medicina Legal i Ciències Forenses de Catalunya i des dels equips d'assessorament tècnic penal.

A partir de la iniciativa de diferents magistrats i amb la col·laboració del Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada del Departament de Justícia, es va constituir un grup de treball format per magistrats i magistrades de l'àmbit de la violència sobre la dona, així com representants dels diferents serveis del Departament de Justícia (l'Institut de Medicina Legal i Ciències Forenses de Catalunya, l'Àrea de Reparació i d'Atenció a la Victima i l'Equip d'Assessorament Tècnic en l'Àmbit de Família) i de la Universitat de Barcelona.

L'objectiu del grup de treball va ser elaborar un document d'actuació en la valoració del

² Actualment és l'Institut de Medicina Legal i Ciències Forenses de Catalunya (IMLCFC).

risc en la violència de gènere i la seva incidència en les víctimes.

En paral·lel, el Parlament de Catalunya va adoptar el següent:

- La **Resolució 82/XII sobre la implantació i el reforçament de les unitats de valoració forense integral**, que diu:

a. *El Parlament de Catalunya insta el Govern*

b. *Implantar les unitats de valoració forense integral a Tarragona, les Terres de l'Ebre, Lleida i Girona, i també a les divisions territorials del partit de Barcelona en què no estan implantades.*

c. *Reforçar les unitats de valoració forense integral ja implantades, per evitar que estiguin sobre carregades.*

- La **Moció 32/XII sobre la lluita contra les violències masclistes** (aprovada en el Ple del Parlament el 13 de desembre de 2018):

El Parlament de Catalunya insta el Govern a:

j. *[...] la posada en funcionament de les unitats de valoració forense integral, que han d'estar preparades, segons el pacte, per al setembre del 2019, en coordinació amb les oficines d'atenció a les víctimes del delictes.*

Per aquest motiu, i amb la voluntat de dotar dels elements necessaris per poder acomplir el marc legal, la resolució i la moció del Parlament de Catalunya, s'ha elaborat un protocol de coordinació per revisar i actualitzar el funcionament, la composició i la metodologia de treball de les diferents UVFI que s'implantaran o s'impulsaran en el territori de Catalunya.

Es proposa un model de funcionament de les UVFI de caràcter funcional, seguint i millorant el model actual que integra els i les professionals dels diferents serveis implicats (IMLCFC, EATP i EATAF) per dur a terme l'informe de valoració forense integral en aquells supòsits en què s'estimi necessari i adient. És un model centrat en la col·laboració entre serveis especialitzats, ja existents a Catalunya abans de la normativa que insta a la creació de les UVFI; per tant, respon a l'experiència singular catalana, que disposa de serveis psicosocials de caràcter forense altament qualificats des de fa molts anys, així com de metges forenses formats en psiquiatria forense i en valoració del risc, cosa que no és exportable a altres territoris de l'Estat. En aquest sentit, el nou protocol considera apropiat continuar defensant un model propi d'UVFI, integrador del coneixement i del saber fer de diferents equips professionals organitzats i coordinats operativament sota un model ecològic d'aprofitament i optimització de recursos.

Concretament, al llarg de l'any 2020, a Barcelona s'impulsarà la UVFI de Barcelona ciutat i l'Hospitalet del Llobregat i s'implantaran la resta d'UVFI a les demarcacions de Girona, Lleida i Tarragona per donar resposta als jutjats de violència sobre la dona de cada capital de província i a Tortosa pels jutjats especialitzats.

A més del compliment legal, aquest protocol també pretén donar una resposta més adequada pel que fa a l'atenció a les persones que són part en el procediment judicial: en concret es tracta d'evitar al màxim possible la victimització secundària, és a dir, les conseqüències negatives en l'àmbit psíquic que pateix la víctima en el seu contacte amb la realitat del sistema judicial, atès que l'atenció rebuda sovint no s'ajusta a les seves expectatives. Per tant, la victimització secundària té a veure amb els danys addicionals que pateix la víctima com a resultat de la relació que té amb el sistema formal de la justícia.³ Per evitar aquest efecte, cal dur a terme una atenció interdisciplinària per part del sistema judicial en els delictes que ens ocupen, la qual cosa permetrà, a més, dur a terme un diagnòstic molt més acurat i holístic.

³ Gutiérrez, Coronel i Pérez (2009).

3. Marc legal

Al llarg del temps s'han dut a terme diverses iniciatives legislatives per fer més efectiva la resposta enfront de les situacions de violència contra la dona. En aquest sentit, destaquem a continuació algunes d'aquestes iniciatives que han tingut un impacte més gran, segons el nostre criteri, sobre aquesta temàtica. Per fer-ne l'exposició, anirem anomenant les diverses lleis o disposicions legals i la seva incidència en la temàtica de la violència sobre la dona, que té a veure amb la resposta judicial.

La **Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere**, en la seva **disposició adicional segona** ordena al Govern i a les comunitats autònomes amb competències en matèria de justícia que organitzin, en el seu àmbit respectiu, els serveis forenses de manera que disposin d'unitats de valoració forense integral encarregades de dissenyar protocols d'actuació global i integral en els casos de violència de gènere.

Quant a l'**Instrument de ratificació del Conveni del Consell d'Europa sobre prevenció i lluita contra la violència contra la dona i la violència domèstica, fet a Istanbul l'11 de maig de 2011**, destaquen els articles següents:

- Art. 18: Obligacions generals

1. Les parts adoptaran les mesures legislatives o altres de necessàries per protegir totes les víctimes contra qualsevol nou acte de violència.

[...]

3. Les parts vetllaran perquè les mesures adoptades:

es basin en una comprensió fonamentada en el gènere de la violència contra la dona i la violència domèstica, i es concentrin els drets humans i la seguretat de la víctima;

es basin en un enfocament integral que tingui en compte la relació entre les víctimes, els autors dels delictes, els nens i el seu entorn social més ampli;

[...]

responguin a les necessitats específiques de les persones vulnerables, fins i tot els fills de les víctimes, i que siguin accessibles per a ells.

- Art. 26: Protecció i suport als menors exposats

- Art. 31: Custòdia, dret de visita i seguretat

- Art. 51: Valoració i gestió de riscos

1. Les parts adoptaran les mesures legislatives o d'altre tipus necessàries perquè totes les autoritats pertinents puguin dur a terme una valoració del risc de

mortalitat, de la gravetat de la situació i de risc de reincidència de la violència a fi de gestionar el risc i garantir, si escau, la coordinació de la seguretat i el suport.

El preàmbul de la **Llei 4/2015 de l'Estatut de la víctima del delicte** estableix un concepte ampli de víctima, més enllà de l'estrictament processal, i també inclou la definició de víctima indirecta. El **títol III** recull el **dret a la protecció de les víctimes**, concretament en els articles següents:

- Art. 19: Dret de les víctimes a la protecció

[...] Per garantir la vida de la víctima i la dels seus familiars, la seva integritat física i psíquica, [...] així com garantir la seva intimitat i indemnitat, particularment quan se'ls prengui declaració o hagin de testificar en l'acte de judici oral [...].

[...] Per garantir la vida de la víctima i dels seus familiars, la seva integritat física i psíquica [...], així com per protegir adequadament la seva intimitat i dignitat, particularment quan se'ls prengui declaració o hagin de testificar en un judici [...].

- Art. 21: Protecció de la víctima durant la investigació penal
- Art. 23: Avaluació individual de les víctimes a fi de determinar les seves necessitats especials de protecció
- Art. 26: Mesures de protecció per a menors i persones amb discapacitat necessitades d'una protecció especial

A més, en la seva disposició final primera (punt 14), l'Estatut introdueix un nou article a la Llei d'enjudiciament criminal que modifica la regulació de mesures com la suspensió de la pàtria potestat, la tutela, la curatela, la guarda o l'acolliment, l'establiment d'un règim de supervisió de l'exercici de la pàtria potestat, o la suspensió o modificació del règim de visites, sempre que es posi de manifest l'existència d'un risc o possible desempament d'un menor.

La **Llei orgànica 7/2015, de 21 de juliol, per la qual es modifica la Llei orgànica 6/1985, d'1 de juliol, del poder judicial** en el seu **article 479.3** exposa que *[...] en tot cas els instituts de medicina legal i ciències forenses disposaran d'unitats de valoració forense integral, de les quals podran formar part els psicòlegs i treballadors socials que es determini per garantir, entre altres funcions, l'assistència especialitzada a les víctimes de violència de gènere i el disseny de protocols d'actuació global i integral en els casos de violència de gènere. [...] La seva formació serà orientada des de la perspectiva de la igualtat entre homes i dones.*

4. Participants i metodologia

Abans d'endinsar-nos en la metodologia de treball, cal destacar que per **elaborar la proposta de funcionament metodològic de les UVFI** s'ha comptat amb la participació de professionals de l'Institut de Medicina Legal i Ciències Forenses de Catalunya, dels equips d'assessorament tècnic penal i dels equips d'assessorament tècnic en l'àmbit de família dels diferents territoris. Aquesta manera d'abordar aquest protocol ha estat fonamental, atès que són els i les professionals qui, en el seu dia a dia, es troben amb la realitat del fenomen de la violència de gènere en l'àmbit judicial.

La metodologia de treball utilitzada per establir els criteris de funcionament de les UVFI ha estat el treball en «grup de discussió» o *focus group* dins el format del *Debat a bat*. Aquest format es configura com un espai de treball on s'analitza la praxi professional al voltant d'un nou àmbit d'actuació, un nou model d'intervenció, en el qual no hi ha una metodologia de treball clarament identificada. És en aquest espai on els i les professionals han treballat de manera cooperativa, conjunta i coordinada i han pogut compartir els seus coneixements i la seva expertesa en aquest àmbit amb l'objectiu d'assolir uns objectius comuns i unes conclusions que facilitin la intervenció professional.

Durant les sis sessions de debat, reflexió i elaboració d'aquest protocol tècnic s'ha comptat amb l'ajuda d'un expert, que hi ha aportat rigor acadèmic i metodològic. Aquest expert ha fet que en la dinàmica de les sessions prevalgués la interacció reflexiva de les persones participants, per la qual cosa les intervencions d'aquest professional han estat mínimes i les que hi ha hagut han estat amb premisses no invasives ni directives. En altres paraules, ha fet servir un procediment socràtic, amb preguntes constants com a precursoras de respostes reflexives respecte als objectius del protocol, amb resums o centracions per poder reprendre la temàtica de la discussió, o amb l'aprofundiment sobre determinats temes per arribar a un consens.

Per poder crear una dinàmica positiva en l'equip de professionals es van establir les premisses següents:

- Tothom podia fer les aportacions que considerés adients davant d'una determinada qüestió.
- S'havia de respectar el torn de paraula.
- La interpel·lació podia tenir lloc de manera immediata o bé diferida, abans d'acabar cada temàtica.
- En cada sessió es feia un recull de tots els acords presos i de tots els aspectes treballats (material que ha estat la base per elaborar aquest protocol tècnic).

La dinàmica del debat sempre ha tingut l'objectiu de treballar els continguts mitjançant la confrontació d'idees i la reflexió, partint de la pràctica diària dels i de les professionals a fi d'establir una conclusió conjunta i consensuada.

Pel que fa a l'elaboració, l'estructuració i la redacció del document, s'ha comptat amb la participació d'una professional de l'Àrea de Reparació i d'Atenció a la Víctima del Departament de Justícia.

D'altra banda, en una de les sessions hi ha intervingut el Dr. Antonio Andrés Pueyo, que ha aclarit qüestions conceptuals en relació amb els continguts que es treballen en aquesta guia.

Per poder elaborar aquesta proposta de funcionament de les UVFI, s'han hagut de treballar diferents aspectes:

- El paper que desenvoluparan els i les diferents professionals i la seva interrelació en la intervenció conjunta dels casos que els derivin.
- El model d'entrevista i altres eines que es faran servir.
- La manera en què es duren a terme les exploracions i com es compartirà la informació.
- El tipus d'informe i la forma en què s'elaborarà per integrar-hi tota la informació.
- La manera en què s'interactuarà amb els EATAF quan escaigui.

Per aconseguir l'objectiu proposat s'ha utilitzat una metodologia pròpiament reflexiva, tal com preveuen els teòrics del corrent pragmatista, més concretament des del punt de vista que ens proporcionen Schön (1998) i Dewey (1933). Segons aquest últim autor, «el que constitueix el pensament reflexiu és l'examen actiu, persistent i acurat de tota creença o suposada forma de coneixement en vista dels fonaments que la sostenen i les conclusions a què tendeix» (pàg. 10). A partir d'aquesta premissa s'ha establert el procés d'actuació en les sessions dutes a terme per elaborar la proposta del protocol tècnic de funcionament de les UVFI. Per tant, aquest protocol és fruit de l'experiència i l'expertesa obtingudes en la pràctica diària dels i de les professionals i d'un procés de reflexió crítica en relació amb l'atenció en els delictes de violència de gènere.

5. Intervenció en les unitats de valoració forense integral (UVFI)

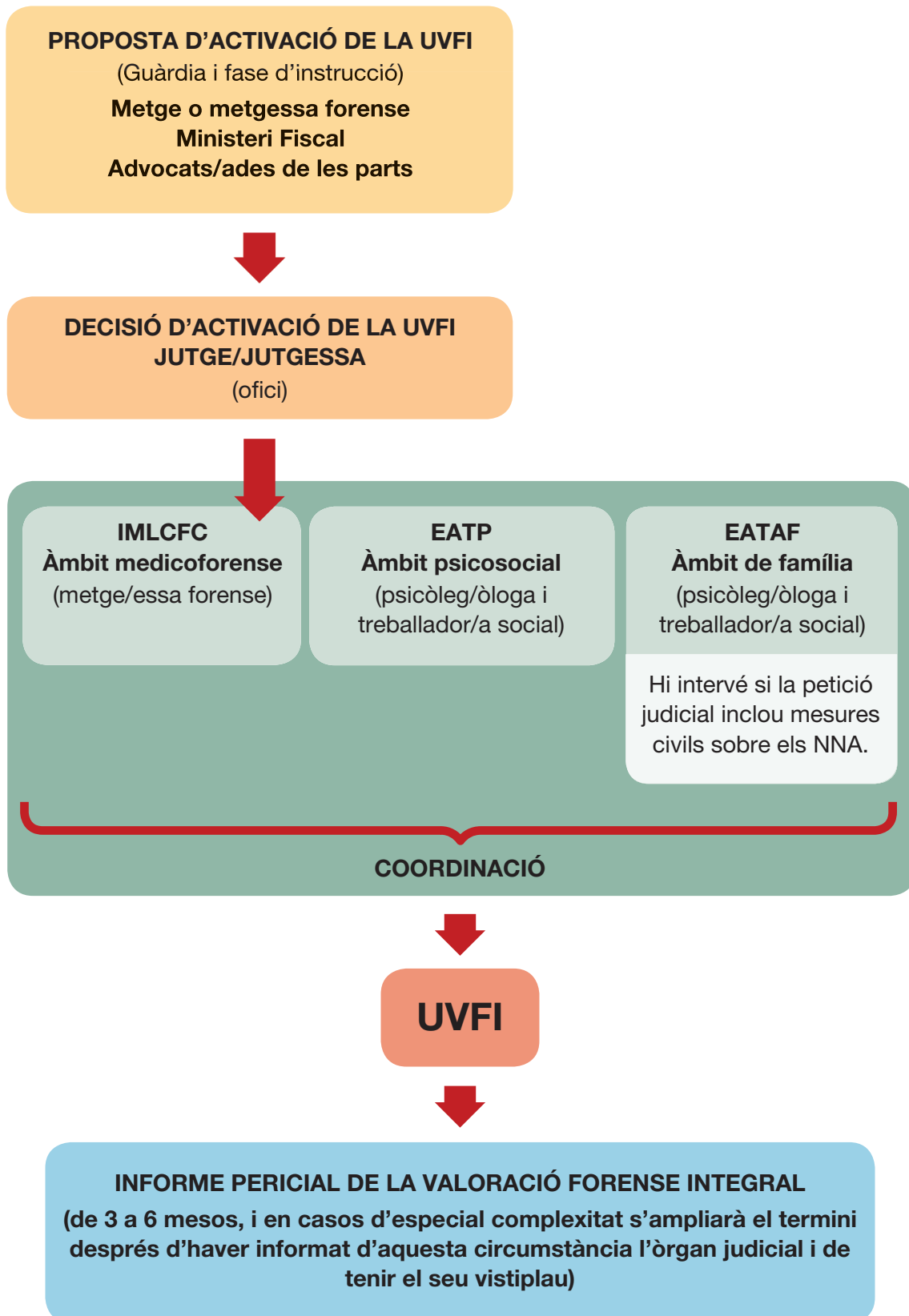
Amb l'objectiu de detallar la intervenció que es durà a terme, des de les UVFI hem desglossat aquest apartat en cinc blocs. El primer fa referència al **circuit d'intervenció** de l'equip de professionals i la seva coordinació, el segon recull els **aspectes metodològics generals** de la intervenció, el tercer detalla **els instruments de recollida d'informació**, el quart especifica les **àrees de treball de cada especialitat** i, finalment, el cinquè recull una proposta d'**informe pericial de la UVFI**.

5.1 Circuit d'intervenció

L'esquema següent mostra de manera resumida quin és el circuit d'intervenció de les UVFI. L'activació de la Unitat sempre es durà a terme a partir de l'ofici de l'òrgan judicial que sol·licita que es facin les valoracions forenses integrals. Amb tot, la proposta per fer una **valoració forense integral de manera programada** pot provenir del metge o de la metgessa forense després de la seva intervenció a la guàrdia, o bé a proposta del Ministeri Fiscal o dels advocats o advocades de les parts.

Les exploracions dutes a terme pels metges i metgesses forenses en el moment de la guàrdia tindran un caràcter preliminar i es realitzaran seguint la metodologia següent: revisió de les diligències judicials i de la documentació mèdica; exploració física i psíquica; administració, si escau, de l'Escala de Predicció del Risc de Violència Greu contra la Parella-Revisada (EPV-R), i elaboració de l'informe preliminar.

A partir de la proposta d'activació de la UVFI que hagin dut a terme els metges i metgesses forenses, el Ministeri Fiscal o els advocats i advocades de les parts, serà el jutge o la jutgessa qui prendrà la decisió d'activar la Unitat i emetrà l'ofici corresponent. El propi jutjat també podria activar la UVFI, malgrat que no hi hagués cap proposta inicial.

5.2 Aspectes metodològics generals

Pel que fa als aspectes metodològics generals, s'han considerat els aspectes següents:

- a. L'activació de la UVFI depèn exclusivament de la sol·licitud que hagi fet l'òrgan judicial corresponent, per mitjà d'un ofici que ha d'incloure la documentació present a les actuacions judicials.
- b. Una vegada activada la UVFI, les persones coordinadores dels equips respectius revisaran la petició, analitzaran si hi ha hagut una intervenció prèvia d'algun dels serveis i assignaran l'expedient a l'equip de professionals corresponent.

En cas que hi hagi hagut una intervenció prèvia, les persones coordinadores hauran d'informar el jutjat corresponent de l'actuació prèvia que s'ha realitzat i valoraran la idoneïtat de realitzar noves exploracions.

- c. En cada expedient UVFI hi intervindrà, sempre que sigui possible, el mateix equip de professionals (dels àmbits del treball social, psicològic i medicoforense) de manera conjunta i coordinada, i es valorarà en quins casos cal que hi intervingui de manera individual un o una professional en funció de les àrees que s'hagin d'explorar. Tot això es portarà a terme amb l'objectiu d'evitar processos de victimització secundària.
- d. En la primera reunió de coordinació dels i de les professionals de la UVFI s'analitzarà la documentació i es farà una consulta de la informació disponible a les bases de dades, a fi de determinar la metodologia de treball conjunta i anotar a l'agenda les entrevistes que s'hagin de fer.

Per norma general, tot l'equip de professionals de la UVFI haurà d'estar present a les exploracions; tenint en compte que en l'exploració directa com a màxim hi seran tres professionals (preferiblement dos). Per tant, hi haurà casos en els quals es valorarà que allò que esdevé més adequat és que algun membre de l'equip estigui darrere del mirall unidireccional, per tal de no perjudicar el bon clima i desenvolupament de l'exploració. Aquest aspecte es decidirà a la reunió de coordinació prèvia, en funció de l'àrea a explorar i les característiques de la persona. En cas de fer ús del mirall unidireccional, se n'haurà d'informar la persona explorada.

- e. Es destinaran dies diferents per a víctimes i persones investigades, tant per citar les parts com per fer les exploracions necessàries. El contingut de la citació haurà d'especificar: el dia i el lloc on es durà a terme l'exploració, el tipus d'exploració que es farà, la durada aproximada d'aquesta exploració, l'equip de professionals que realitzarà la valoració.
- f. Abans de començar la primera exploració és de gran importància informar la persona explorada de les intervencions que es duren a terme amb l'objectiu, entre d'altres, de poder establir un millor vincle. Caldrà comunicar-li els se-

güents aspectes:

- Quin és l'objectiu del treball de la UVFI.
- Quins i quines professionals intervindran: es farà la presentació personal dels membres de l'equip.
- Quina metodologia de treball es durà a terme: s'informarà de com intervindran els i les diferents professionals a les entrevistes.
 - Qui es trobarà present darrere del mirall unidireccional.
 - Possibilitat que en el context d'una mateixa entrevista puguin variar els i les professionals intervinents en funció de les àrees a explorar.
 - Les intervencions poden ser directes, per part dels i de les professionals que estan presents a les exploracions, o bé indirectes, que seran qüestions formulades pels i per les professionals que es troben darrere del mirall unidireccional als i a les professionals que estan intervenint presencialment.
- Quin ús que es farà de la informació obtinguda.

g. De manera general, a continuació es presenten les sessions i les àrees d'exploració que es duran a terme per a cada persona que s'ha d'avaluar, tot i que es podrà fer una intervenció més adaptada en funció de la complexitat de cada cas. En totes les sessions se seguirà el disseny metodològic especificat a l'apartat d).

- 1a sessió. Entrevista semiestructurada en la qual s'exploren els antecedents personals, familiars i patològics i, en cas que se sol·liciti, les capacitats parentals i la viabilitat del règim de visites.
- 2a sessió. Entrevista oberta per explorar la relació de parella i les seqüeles, amb la qual es busca el relat lliure i espontani de la persona. Quant a l'exploració dels fets s'utilitzarà l'entrevista cognitiva. En el cas de la persona investigada es farà servir l'entrevista semi-directiva per explorar la imputabilitat, el risc o altres qüestions que se sol·licitin. En cas que el metge o metgessa forense hagi de fer exploració física, es durà a terme en aquesta sessió. Es planteja que al final de la sessió cada professional pugui fer preguntes dirigides per acabar d'obtenir la informació necessària per a la seva àrea.
- 3a sessió. Exploració dels NNA amb la presència de dos professionals, l'un de l'EATP i l'altre de l'EATAF. Aquesta sessió es durà a terme sempre que s'hagi sol·licitat la valoració de mesures civils en relació amb els NNA.

h. Cada entrevista ha de tenir una durada aproximada d'una hora i mitja; amb tot, la durada pot variar en funció de la intervenció que s'hagi de realitzar.

i. L'equip de professionals decidirà quins són els espais més idonis per al tipus

d'exploració que calgui dur a terme, a partir dels espais disponibles assignats a la UVFI.

- j. La intervenció conclou amb l'informe pericial únic signat electrònicament per cada component de l'equip de professionals.
- k. El lliurament de l'informe pericial de valoració forense integral s'ha de fer en un termini de tres a sis mesos, el qual es pot ampliar en casos d'especial complexitat després d'informar d'aquesta circumstància l'òrgan judicial corresponent i de tenir el seu vistiplau.⁴

5.3. Instruments de recollida d'informació

A continuació es detallen tots els instruments de recollida d'informació⁵ que es poden utilitzar a l'hora de dur a terme una valoració forense integral. Amb aquesta llista no es pretén fer un recull exhaustiu d'instruments, sinó proporcionar una pauta sobre quins són els instruments més idonis que es poden emprar en funció dels aspectes que calgui explorar en cada cas:

- Entrevistes:
 - Semiestructurada: exploració dels antecedents personals, familiars i patològics.
 - Oberta: exploració de la relació de parella i les seves seqüeles.
 - Cognitiva: exploració dels fets.
- Observació oberta durant l'exploració: es recullen aspectes sobre l'estat i/o el comportament individual, les interaccions, etc., que poden ser rellevants per al cas.
- Sessió d'exploració dels NNA: valoració dels àmbits personal, familiar i de l'entorn.
- Proves psicomètriques d'adults:
 - Personalitat i psicopatologia:
 - PAI (Inventari d'avaluació de la personalitat de Morey)
 - MCMI-IV (Inventari multiaxial clínic de Millon)
 - SCL-90-R (Inventari de 90 símptomes revisat de Derogatis)
 - 16 PF-5 (Qüestionari factorial de personalitat de Russell i Karol)
 - Altres proves específiques en funció del cas: intel·ligència, simulació, deteriorament cognitiu, depressió, ansietat, etc.

⁴ S'ha de desenvolupar en un document annex al protocol tècnic del *Debat a bat*, en el qual s'establiran els criteris i continguts que cal recollir en l'informe que s'ha de lliurar en el termini d'un mes en cas que els òrgans judicials ho demanin, atès que s'ha considerat que els i les professionals desenvoluparan i sistematitzaran aquesta informació metodològicament per donar la resposta més adequada, quan s'escaigui.

⁵ En el cas de les proves psicomètriques sempre s'ha d'utilitzar l'última versió revisada i disponible en el mercat.

- Eines de valoració del risc:
 - SARA (Valoració del risc de violència contra la parella de Kropp, Hart, Christopher, Webster i Eaves)
 - HCR-20 (Guia per a la valoració del risc de comportaments violents de Webster, Douglas, Eaves i Hart)
 - B-SAFER (Formulari breu per a l'avaluació del risc de maltractament conjugal de Webster, Douglas, Eaves i Hart)
- Proves psicomètriques dels NNA:
 - BASC (Sistema d'avaluació de la conducta infantil de Kamphaus i Reynolds)
 - SENA (Sistema d'avaluació de nens i adolescents de Fernández-Pinto, Santamaría, Sánchez-Sánchez, Carrasco i del Barrio)
 - MACI (Inventari clínic per a adolescents de Millon)
 - MMPI-A (Inventari multifàsic de personalitat de Minnesota per a adolescents de Butcher, Williams, Graham, Archer, Tellegen, Ben-Porath i Kaemmer)
 - PAI-A (Inventari d'avaluació de la personalitat per a adolescents de Morey)
 - APQ (Qüestionari de personalitat per a adolescents de Schuegerger)
 - PSYMAS (Qüestionari de maduresa psicològica de Morales, Camps i Lorenzo)
 - TAMAI (Test autoavaluatiu multifactorial d'adaptació infantil de Hernández-Hernández)
 - Altres proves específiques en funció del cas: intel·ligència, credibilitat, depressió, ansietat, etc.
- Coordinacions externes: telefòniques, telemàtiques i/o presencials.
- Cerca d'informació externa: consulta de bases de dades específiques i/o de documentació relacionades amb el cas.
- Visites a domicili: observació de les condicions del domicili i de l'entorn.

5.4. Àrees de treball

En la taula següent es detallen per àrees tots aquells aspectes que són objecte de valoració per l'equip de professionals en cas que s'activi la UVFI, així com les tasques que han de dur a terme.

	Àrea d'exploració	Tasques
ÀREA MEDICOFORENSE	Valoració psicopatològica de la víctima	Exploració de la víctima (dues entrevistes semiestructurades per valorar aspectes físics i psíquics) Revisió de la història clínica
	Predicció del risc de conducta violenta de l'investigat sobre la víctima	Exploració de la víctima i l'investigat (dues entrevistes semiestructurades amb cadascun per valorar aspectes físics i psíquics i eines d'avaluació del risc: SARA, HCR-20, RVD, B-SAFER) Revisió de la història clínica
	Imputabilitat de l'investigat	Exploració de l'investigat (dues entrevistes semiestructurades per valorar aspectes físics i psíquics) Revisió de la història clínica
	Valoració de lesions i seqüeles de les persones lesionades i/o risc vital	Exploració física i psíquica Reportatge fotogràfic per documentar el cas Estudi de proves complementàries

ÀREA PSICOLÒGICA	Àrea d'exploració	Tasques
	Valoració de factors de vulnerabilitat, risc i protecció de la víctima en relació amb les mesures de protecció	<p>Exploració de la víctima (dues entrevistes com a mínim per valorar-ne la psicopatologia, la maduresa, etc.)</p> <p>Administració de proves psicomètriques (personalitat, intel·ligència)</p> <p>Coordinacions externes amb serveis</p>
	Afectació psicològica i seqüeles	<p>Entrevista semiestructurada de la víctima (dues entrevistes com a mínim)</p> <p>Entrevista cognitiva del relat dels fets i els símptomes</p> <p>Instruments psicomètrics clínics i també de simulació de simptomatologia.</p> <p>Etiologia de la simptomatologia</p> <p>Valoració de l'impacte de la simptomatologia en la vida quotidiana</p> <p>Coordinacions amb serveis externs</p>
	Perfil psicològic de la víctima i/o de l'investigat que ha contribuït al conflicte	<p>Entrevista semiestructurada de la víctima (dues entrevistes com a mínim)</p> <p>Entrevista semiestructurada de l'investigat (dues entrevistes com a mínim)</p> <p>Proves psicomètriques</p> <p>Coordinacions amb serveis externs</p>
	Predicció del risc de conducta violenta de l'investigat sobre la víctima	<p>Entrevista semiestructurada de la víctima (dues entrevistes com a mínim)</p> <p>Entrevista semiestructurada de l'investigat (dues entrevistes com a mínim)</p> <p>Administració d'eines de predicció de risc i psicomètriques (personalitat, intel·ligència, psicopatologia, maduresa, etc.)</p> <p>Coordinacions externes amb serveis</p>
	Capacitat cognitiva i volitiva de l'investigat	<p>Entrevista semiestructurada de l'investigat (dues entrevistes com a mínim)</p> <p>Proves psicomètriques</p> <p>Coordinacions amb serveis externs</p>
	Estat psicoemocional dels NNA	<p>Visualització de l'exploració judicial (en cas que s'hagi fet)</p> <p>Entrevista semiestructurada dels NNA (una entrevista per persona)</p> <p>Entrevista amb els tutors i/o les tutores legals</p> <p>Proves psicomètriques</p> <p>Coordinacions amb serveis externs</p>
	Diagnòstic diferencial de la violència de la parella	<p>Administració de proves psicomètriques (personalitat, intel·ligència, psicopatologia, maduresa, etc.)</p> <p>Entrevista cognitiva del relat de la víctima (dues entrevistes)</p> <p>Entrevista cognitiva del relat de l'investigat (dues entrevistes)</p>

ÀREA SOCIAL	Àrea d'exploració	Tasques
	Valoració de factors de vulnerabilitat, risc i protecció de la víctima en relació amb les mesures de protecció	Exploració de la víctima (dues entrevistes com a mínim) Coordinacions externes amb serveis
	Afectació social	Entrevista semiestructurada de la víctima (dues entrevistes com a mínim) Entrevista cognitiva del relat dels fets i les conseqüències socials Origen de les conseqüències socials Valoració de l'impacte en la vida quotidiana Coordinacions amb serveis externs
	Valoració del nucli familiar	Entrevista de la víctima (dues entrevistes) Entrevista de l'investigat (dues entrevistes) Entrevista d'altres membres de la família (a criteri tècnic) Visita domiciliària (a criteri tècnic) Coordinacions externes
	Predicció del risc de conducta violenta de l'investigat sobre la víctima	Exploració de la víctima (dues entrevistes com a mínim) Exploració de l'investigat (dues entrevistes com a mínim) Administració d'eines de predicció de risc Coordinacions externes amb serveis
	Diagnòstic diferencial de la violència de la parella	Coordinacions externes Valoració del relat de la víctima (dues entrevistes) Valoració del relat de l'investigat (dues entrevistes)
	Proposta de la possibilitat de compliment d'una mesura penal alternativa	Entrevista de l'investigat (una entrevista) Entrevista d'altres membres de la família o de l'entorn (a criteri tècnic) Visita domiciliària (a criteri tècnic) Coordinacions externes

ÀREA DE FAMÍLIA	Àrea d'exploració	Tasques
	Competències parentals (EATAF) Relacions paternofiliales o maternofiliales Viabilitat del règim de visites Valoració de la guarda i custòdia	Exploració de la víctima (dues entrevistes com a mínim) Exploració de l'investigat (dues entrevistes com a mínim) Exploració dels NNA (exploració o interacció amb el pare i la mare separadament) Administració de proves psicomètriques (psicòleg/òloga) Coordinacions externes amb serveis Visita al domicili
Observació de les condicions del domicili i de l'entorn (a criteri tècnic)	Visites a domicili i a l'entorn	

5.5 Proposta d'informe pericial de la UVFI

Òrgan judicial: _____ Número de procediment: _____

Número d'expedient UVFI: _____

DADES PERSONALS

- **Víctima**

Cognoms, nom: _____

Data de naixement: _____

- **Investigat**

Cognoms, nom: _____

Data de naixement: _____

- **Nens, nenes i adolescents** (tants com n'hi hagi)

Cognoms, nom: _____

Data de naixement: _____

MOTIU

Transcripció literal de la petició de l'òrgan judicial.

METODOLOGIA

Detall de les intervencions realitzades per donar resposta a la petició judicial, deixant constància de la data en la qual s'han dut a terme. En general, hi han de figurar les intervencions següents:

- Lectura de la documentació facilitada per l'oficina judicial (diligències judicials, mèdiques i psicosocials) i de la informació de les bases de dades.
- Entrevistes realitzades (amb la data en què s'han fet i les persones amb què s'han dut a terme).
- Proves psicomètriques de psicopatologia, personalitat, intel·ligència i valoració del risc que s'han utilitzat. Cal indicar-ne el nom i descriure la seva aplicació breument.
- Coordinacions amb els i les professionals i els serveis externs. Cal indicar-hi la data, el nom del servei i el motiu de la coordinació.
- Exploració dels NNA (si escau).
- Visites a domicili (si escau).

CONTEXT DE PARELLA I/O FAMÍLIA

- Contextualització del cas amb dades objectives: quan es van conèixer, casar, divorciar, etc., anys de convivència, si hi ha mesures de protecció, denúncies anteriors, fills i/o filles.

VÍCTIMA

- Exploració sociofamiliar i antecedents personals rellevants (àmbit de treball social).
- Exploració psicològica (àmbit psicològic).
- Exploració medicoforense (àmbit medicoforense).
- Exploració de competències parentals.

INVESTIGAT

- Exploració sociofamiliar i antecedents personals rellevants (àmbit de treball social).
- Exploració psicològica (àmbit psicològic).
- Exploració medicoforense (àmbit medicoforense).
- Exploració de competències parentals.

NNA

- Antecedents personals rellevants (àmbit de treball social).
- Exploració psicològica (àmbit psicològic).
- Exploració medicoforense (àmbit medicoforense).
- Exploració de relacions paternofilials i maternofilials i de la viabilitat del règim de visites.

COORDINACIONS

VALORACIÓ

És una síntesi valorativa dels diferents aspectes explorats. En funció de la demanda, aquest apartat pot incloure el següent:

- Diagnòstic diferencial del tipus de violència.
- L'estat psicològic i psicopatològic de les persones avaluades en relació amb els fets denunciats.
- Valoració de l'afectació causada pels fets denunciats.
- Predicció de risc de violència.
- Capacitats parentals, relació parentofilial i règim de visites.
- Qualsevol aspecte que es consideri rellevant en relació amb la demanda i la situació explorada.

- La conveniència o no de declarar a l'acte de judici oral, si cal acompanyament i/o mesures de protecció visual.

CONCLUSIONS

- Han de ser sempre consensuades entre l'equip de professionals. Han de ser breus, concises, clares i han de donar resposta als objectius de la petició judicial. No s'han d'incloure dades que no hagin constatat abans en l'informe, però tampoc s'ha de repetir la informació literalment. És molt important assenyalar la convergència de dades que provenguin de fonts diferents.

6. Procés de validació

Quan parlem de **validesa** ho fem en el sentit de si els elements conceptuals que fan referència al procediment empíric de qualsevol investigació o estudi són vàlids o pertinents tenint en compte l'objectiu per al qual han estat dissenyats. De fet, és el control que la persona investigadora té sobre el procés de convertir allò que és teòric en pràctic. Així, s'entén per *validesa* l'existència o no de correspondència entre els indicadors utilitzats per mesurar els conceptes estudiats. D'altra banda, un altre concepte molt utilitzat en investigació és el de la **fiabilitat**, el qual se centra a conèixer l'exactitud que es té a l'hora de mesurar. En conseqüència, aquests dos elements són els que proporcionen qualitat a qualsevol tipus d'estudi. Per aquest motiu presentem aquest apartat en la confecció d'aquest protocol tècnic, però, com es pot deduir fàcilment, l'aproximació a l'estudi i l'enfocament utilitzats només ens permet parlar de *validesa*, ja que no s'ha posat en pràctica cap consideració de les que apareixen en aquestes pàgines i, per tant, no té sentit parlar de *fiabilitat*. Tal com ens indica Valle (1985), «un experiment és vàlid si i només si estudia el que pretén estudiar i en conseqüència aporta alguna cosa nova, com a hipòtesi o com a confirmació, a l'estat de coneixement previ que es tenia sobre un problema concret» (pàg. 150).

A fi d'establir les diverses formes de *validesa* possibles, s'ha constituït un grup de validació del protocol tècnic que han elaborat els i les professionals en les sessions del *Debat a bat*. Aquest grup està format pels i per les responsables i professionals dels serveis implicats i ha tingut la funció de validar el document en cadascuna de les formes següents, tal com apunten Krippendorff (2013) i Bronfenbrenner (1977):

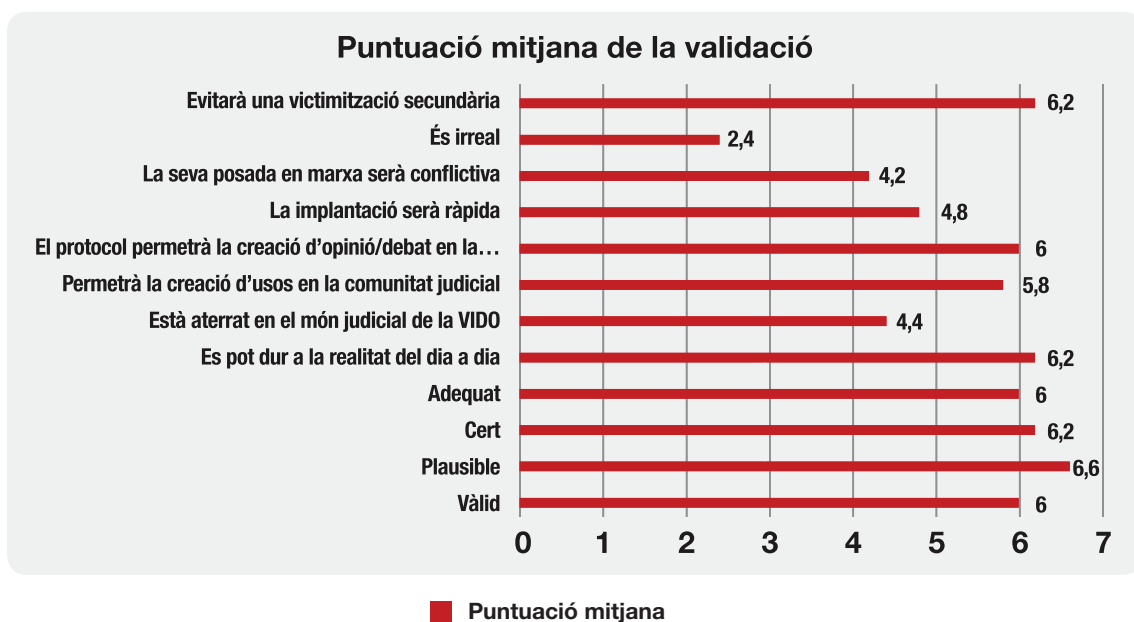
- **Validesa aparent:** seria una *validesa* que pretén veure de manera intuïtiva allò que és vàlid, cert, assenyat o plausible.
- **Validesa social:** *validesa* dirigida als usos socials o a la creació d'opinió o debats en la comunitat que es poden derivar de l'estudi.
- **Validesa ecològica:** «una investigació es considera vàlida ecològicament si es porta a terme en un ambient naturalístic i amb objectes i activitats de la vida de cada dia» (Bronfenbrenner, 1977, pàg. 515).

A més, el grup de validació ha fet una devolució i presentació del protocol tècnic a dos jutges de violència sobre la dona. A aquests i aquestes professionals se'ls ha proporcionat la plantilla següent:

En quina mesura creieu que el protocol presentat i analitzat conjuntament mostra cadascuna de les següents característiques?

Preg_1 Vàlid	Poc	1	2	3	4	5	6	7	Molt
Preg_2 Plausible	Poc	1	2	3	4	5	6	7	Molt
Preg_3 Cert	Poc	1	2	3	4	5	6	7	Molt
Preg_4 Adequat	Poc	1	2	3	4	5	6	7	Molt
Preg_5 Es pot dur a la realitat del dia a dia	Poc	1	2	3	4	5	6	7	Molt
Preg_6 Està "aterrat" en el món judicial de violència domèstica (VIDO)	Poc	1	2	3	4	5	6	7	Molt
Preg_7 Permetrà la creació d'usos en la comunitat judicial	Poc	1	2	3	4	5	6	7	Molt
Preg_8 Permetrà la creació d'opinió/debat en la comunitat judicial	Poc	1	2	3	4	5	6	7	Molt
Preg_9 La implantació serà ràpida	Poc	1	2	3	4	5	6	7	Molt
Preg_10 La posada en marxa serà conflictiva	Poc	1	2	3	4	5	6	7	Molt
Preg_11 És irreal	Poc	1	2	3	4	5	6	7	Molt
Preg_12 Evitarà una victimització secundària	Poc	1	2	3	4	5	6	7	Molt

A continuació es presenten els resultats obtinguts en cadascuna de les preguntes formulades:

7. Conclusions

Com ja hem comentat a l'inici del present document, l'objectiu d'aquest grup de treball és elaborar un protocol tècnic de funcionament de les UVFI tenint en compte el paper dels i de les diferents professionals que treballaran de forma conjunta en l'anàlisi dels assumptes que els derivin els òrgans judicials. Tanmateix, també s'ha desenvolupat la manera en què es portarà a terme la intervenció conjunta, establint els models d'exploració, les eines i les formes de compartir la informació, i finalment s'han fixat els criteris per elaborar i presentar l'informe pericial.

Com hem pogut veure al llarg d'aquest protocol tècnic, el fonament i la pretensió que l'ha guiat en tot moment ha estat la consideració que els procediments que s'han anat dissenyant han tingut en compte el principi d'intervenció mínima necessària en relació amb les persones que cal explorar, a fi d'evitar, d'aquesta manera, la victimització secundària. Per aquest motiu, s'ha fet una integració de tot allò que es pot considerar reiteratiu, tant respecte a les proves que l'equip de professionals ha de dur a terme com pel que fa a la mobilitat de les persones que han d'assistir a les exploracions.

Cal destacar la importància que s'ha donat al fet que hi hagi una bona coordinació a l'hora de dur a terme les exploracions. En aquest sentit, s'ha fet un esforç per establir uns criteris mínims que permetin delimitar l'actuació de cadascun dels i de les professionals de l'equip en les seves àrees d'intervenció. Cada àmbit de treball és concret i precís, i per aquest motiu es mostren de manera molt detallada les eines i les finalitats segons el tipus d'exploració i els i les professionals que hi intervenen.

Un aspecte que s'ha de tenir en compte és el fet que aquest protocol és un document viu i, per tant, subjecte a modificacions i canvis. El protocol ha d'estar obert a les possibles millores que siguin pertinents per poder adequar el funcionament de les UVFI a la realitat de cada moment. Per poder dur a terme aquestes modificacions cal fer-ne una avaluació i valoració per dues vies:

- Quan les UVFI facin un any de funcionament, cal organitzar un espai de debat on es puguin intercanviar opinions i punts de vista sobre el funcionament global de les unitats.
- Semestralment els equips de professionals de les UVFI valoraran i avaluaran el funcionament i els aspectes tècnics de la intervenció, de manera que es puguin verificar i detectar els elements que funcionen i els que s'haurien de rectificar o modificar per millorar la intervenció.

8. Referències bibliogràfiques

Bronfenbrenner, U. (1977). Toward an experimental ecology of human development. *American Psychologist*, 32, 513-531.

Casas Sánchez, J. D. i Rodríguez Albarrán, M. S. (2010). Valoración médico-forense de la mujer maltratada. *Revista española de medicina legal*, 36(3), 110-116.

Dewey, J. (1933). *How we think*. Buffalo, Nova York: Prometheus Books.

Dewey, J. (1998). *Cómo pensamos: nueva exposición de la relación entre pensamiento reflexivo y proceso educativo*. Buenos Aires: Paidós.

Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia. Institut de Medicina Legal de Catalunya, Servei de Clínica Medicoforense (juny, 2005). Protocol d'actuació forense integral en casos de violència de gènere i domèstica. Grup de Treball en Violència de Gènere.

Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia (2019). Protocol de funcionament de les unitats de valoració forense integral de Catalunya. Barcelona.

Gutiérrez de Piñeres Botero, C., Coronel, E. i Pérez, C. A. (2009). Revisión teórica del concepto de victimización secundaria. *Liberabit*, 15(1), 49-58.

Krippendorff, K. (2013). *Content analysis. An introduction to its methodology*. Londres: Sage Publications, Inc.

Ministeri de Justícia (2011). Protocolo médico-forense de valoración urgente del riesgo de violencia de género, 38. Recuperat de

<http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/profesionales/Investigacion/juridico/protocolos/docs/protocoloMedicoForense2011.pdf>

Portero, G. i Abasolo, A. E. (2013). La unidad de valoración forense integral. Nuestra experiencia. *Inguruak: Soziologia eta zientzia politikoaren euskal aldizkaria (Revista Basca de Sociologia i Ciència Política)*, núm. 55, 1449-1460.

Sánchez-Albornoz Bernabé, C., Pascual Alfaro, C., Gallo García, B., Serratusell Salvadó, L., Cartié Julia, M., Sánchez Ruiz, R. i Loinaz Calvo, I. (2019). Grup de treball de la valoració del risc en víctimes de violència de gènere: jutjats de violència sobre la dona i unitats de valoració forense integral (UVFI). Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada (CEJFE). Recuperat de

http://cejfe.gencat.cat/web/.content/home/ocjvm/publicacio/documents_treball/victimesViolencia_genere.pdf

Schön, D. (1998). *El profesional reflexivo. Cómo piensan los profesionales cuando actúan*. Barcelona: Paidós.

Valle, F. (1985). El problema de la validez ecológica. *Estudios de Psicología*, 6 (23-24), 135-151.

9. Equip de treball

Participants en l'elaboració del document

Aragonés de la Cruz, Rosa, coordinadora de l'Equip d'Assessorament Tècnic Penal (Barcelona)

Canóniga Pizarro, Romina, psicòloga de l'Àrea de Reparació i Atenció a la Víctima, qui ha fet també de relatora durant les sessions de treball

Cañisá Llaveria, Mariona, metgessa forense de l'Institut de Medicina Legal i Ciències Forenses de Catalunya (Divisió de Girona)

Casado Gomez, Manel, psicòleg de l'Equip d'Assessorament Tècnic en l'Àmbit de Família (Barcelona)

García García, Cristina, metgessa forense de l'Institut de Medicina Legal i Ciències Forenses de Catalunya (Divisió de Barcelona ciutat i L'Hospitalet de Llobregat)

Garriga Ramon, Montse, treballadora social de l'Equip d'Assessorament Tècnic Penal (Lleida)

Guillén Villegas, Joan Carles, psicòleg de l'Equip d'Assessorament Tècnic Penal (Barcelona)

Molina Arasa, Estefania, treballadora social de l'Equip d'Assessorament Tècnic Penal (Barcelona)

Pedrico Serradell, Maria Montserrat, metgessa forense de l'Institut de Medicina Legal i Ciències Forenses de Catalunya (Divisió de Lleida)

Sabaté Ramos, Sílvia, treballadora social de l'Equip d'Assessorament Tècnic en l'Àmbit de Família (Barcelona)

Serra Peñalver, Margarita, psicòloga de l'Equip d'Assessorament Tècnic Penal (Girona)

Soler Villa, Ana Isabel, metgessa forense de l'Institut de Medicina Legal i Ciències Forenses de Catalunya (Tarragona)

Trias Capella, Eulalia, metgessa forense de l'Institut de Medicina Legal i Ciències Forenses de Catalunya (Divisió de Barcelona ciutat i L'Hospitalet de Llobregat)

Expert i conductor de les sessions de debat

Ruiz Bueno, Antoni, facilitador i professor associat de la Universitat de Barcelona

Assessorament expert

Andrés Pueyo, Antonio, catedràtic en Psicologia, de la Universitat de Barcelona

Coordinadores tècniques i validadores del document

Gallo García, Belén, subdirectora de l'Institut de Medicina Legal i Ciències Forenses de Catalunya (Divisió de Barcelona comarques)

Serratusell Salvadó, Lúdia, cap de l'Àrea de Reparació i Atenció a la Víctima

Coordinació, edició i compilació

Martínez Simon, Sílvia, cap de la Unitat de Formació Inicial en Execució Penal, Centre d'estudis Jurídics i Formació Especialitzada

Vizcarro Masia, Maria Cinta, cap de la Unitat de Formació en l'Àmbit Judicial i Forense, Centre d'estudis Jurídics i Formació Especialitzada

Amb la col·laboració de

Cartié Julià, Mercè, responsable de l'Assessorament Tècnic en l'Àmbit de Família

Pérez Rico, Cristina, metgessa forense de l'Institut de Medicina Legal i Ciències Forenses de Catalunya (Divisió de Barcelona ciutat i L'Hospitalet de Llobregat) (validació del document)

Pujol Robinat, Amadeu, cap del Servei de Clínica de l'Institut de Medicina Legal i Ciències Forenses de Catalunya (validació del document)

d

Els formats **Debat a bat** es configuren com a espais de treball on s'analiza la praxi professional entorn d'un tema concret. Aquests espais pretenen generar un marc de debat fonamentat en l'experiència i els coneixements dels professionals que els integren, i arribar a conclusions que facilitin la intervenció professional.

Aquests grups compten amb l'assessorament continuat d'un expert que permet esclarir, resoldre o incorporar nous punt de vista i facilitar l'elaboració d'una base teòrica comuna en l'abordatge del tema plantejat.

Els documents elaborats en els grups de **Debat a bat** poden ser consultats a la pàgina web del Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada.